

De Samenleving

Sociaal Werk

Eerste jaar

6 studiepunten

Docent: Koen Naegels

We vertrekken van de vaststelling dat er enige 'orde' in de samenleving is en dat heel wat dingen 'functioneren'. Een tweede vaststelling is dat er naast die orde ook heel wat 'wanorde' en maatschappelijke problemen bestaan. De aandacht gaat naar sociale ongelijkheid. We maken een uitgebreide en kritische analyse vanuit verschillende invalshoeken.

De samenleving 1 SW september 2020

Telewerken voor de student:

DEZE PPT

MET de HOOFDZAKEN van de lessen

ZONDER actuele voorbeelden, vragen...

verder op Canvas

DISCUSSIES = vragen en opmerkingen

STUDIEGIDS = voorbereiding examen

Vooraf: 2 basisbegrippen ex-cursus

Mattheus effect

= vaak voorkomende vorm van
Onrechtvaardigheid

“wie al heeft, krijgt nog meer-
wie weinig heeft, zal dat weinige verliezen”

Voorbeelden [lees je hier](#)

Nog voorbeelden?

Vooraf: 2 basisbegrippen ex-cursus

political correctness

“iets niet zeggen of niet doen, uit angst
te worden beschuldigd van
discriminatie of racisme”

Klik hier voor een voorbeeld: VRT journaal 26 aug 2014

<http://deredactie.be/permalink/1.2070589>

Vooraf: 2 basisbegrippen ex-cursus

political correctness

Omgekeerd voorbeeld:
Politiek NIET correct

<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2017/09/01/de-wever---op-turnhoutsebaan-in-borgerhout-kom-je-makkelijk-20-m/>

Vooraf: 2 basisbegrippen ex-cursus

political correctness

Grappig ...
Of
Aanstootgevend?
[oerwoudfuif](#)

Vooraf: 2 basisbegrippen ex-cursus

political correctness

Peoplekind in plaats van mankind

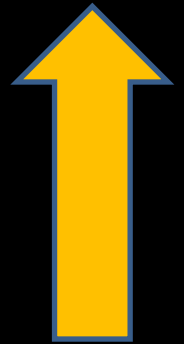
(Filmpje werkt niet altijd-geen probleem)

Meent ie het of is het een grapje?

1 Een mens leeft nooit alleen

- 1.1 de mens maakt de samenleving
- 1.2 groepen en organisaties maken de SL
- 1.3 instituties
- 1.4 STRUCTUUR maakt de mens
- 1.5 CULTUUR maakt de mens

wanneer spreken we van een samenleving?

interactie

communicatie

invloed uitoefenen én ondergaan

de ander interpreteren

**een samenleving is pas mogelijk wanneer mensen
aan dezelfde situatie dezelfde betekenis geven**

En dat lukt niet altijd, bijvoorbeeld.....

waarom is die gelijke interpretatie van de situatie belangrijk?

voorspelbaarheid en routine

vb civil inattention

vb ongeschreven regels

Hoe maakt de mens de samenleving?

**de mens creëert
zijn eigen sociale realiteit**

Thomas Theorema:

**If men define situations as real,
they are real in their consequences.**

Thomas theorem example

A child's perception about the existence of ghosts will keep him awake at night, though they don't actually exist.

[Nog een voorbeeld](#)

1.2 Groepen en organisaties maken de samenleving

Wat zeggen sociologen over groepen?

- **duurzame interacties**
- **leden hebben een positie in de groep vb?**
- **spontaan ontstaan van groepsregels vb?**
- **die bepalen gedrag en maken het voorspelbaar**
- **gevoel van samenhang**

Welke soorten groepen zijn er?

primaire groep

interacties zijn...

... frequent

... intensief

... met emotionele kant

vb gezin & peergroup

secundaire groep

= grotere groep

interacties zijn...

... minder intens

... zakelijk

... zonder emotionele kant

vb collega's

Welke soorten groepen zijn er?

doelgroep

niet echt een groep
(geen samenhang)

wel term in

beleid,
hulpverlening,
marketing...

Welke soorten groepen zijn er?

peergroep

gelijke leeftijd

gelijke situatie

langdurige contacten

Is een organisatie ook een groep?

- mensen die samenWERKEN
- vanuit duidelijk omschreven posities
- gemeenschappelijk doel
- herkenbaar als geheel
- interageert met andere organisaties

1.3 Instituties maken de samenleving

**Institutie
is heel ABSTRACT:**

**vast gedragspatroon (=gestandaardiseerd)
zichtbaar bij héél veel mensen**

Wat is een institutie?

definitie:

- **gestandaardiseerd gedrag (indiv. groep, organisatie)**
- **stabiel maar kan veranderen**
- **geeft routine, voorspelbaarheid, orde**
- **= antwoord op levensnoodakelijke vragen**

voorbeeld **GEZIN** (nucleair family)

- gestandaardiseerd gedrag: **mama + papa + kindjes**
- stabiel maar kan veranderen: **éénouder, nieuw samengesteld, singles....**
- geeft routine, voorspelbaarheid, orde
- = antwoord op levensnoodzakelijke vragen: **voortplanting, opvoeding, affectie, wonen, slapen,...**

مرحبا العالم! Hallo Welt!
Hej Värld! Hello World!
Ciao Mondo
ハローワールド!
¡Olá mundo! 世界您好!
Salut le Monde!

voorbeeld **TAAL**

- gestandaardiseerd gedrag: **woorden, grammatica, zinsbouw...**
- stabiel maar kan veranderen: **meer Engels, SMS taal....**
- geeft routine, voorspelbaarheid, orde: **we begrijpen elkaar**
- = antwoord op levensnoodzakelijke vragen: **communicatie**

voorbeeld ONDERWIJS

arbeid = institutie

gestandaardiseerd interactiepatroon
door mensen “gecreëerd”
dus veranderlijk in tijd en ruimte.....

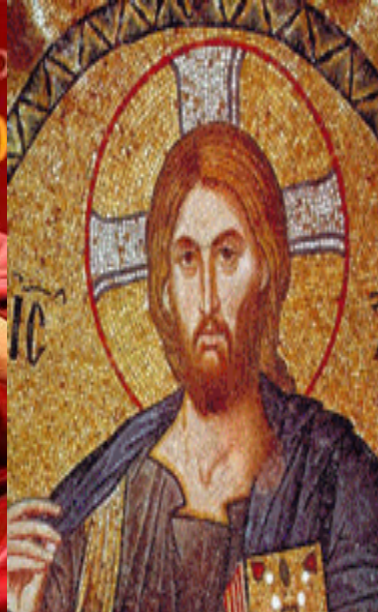

Taking Action...
for a healthy and
safe workplace

religie = institutie

gestandaardiseerd interactiepatroon
door mensen “gecreëerd”
dus veranderlijk in tijd en ruimte.....

kledij= institutie

gestandaardiseerd interactiepatroon
door mensen “gecreëerd”
dus veranderlijk in tijd en ruimte
én... sociale klasse (voor later)....

productie

transport

handel

institutes in economie.

arbeid

kapitaalverschaffing

institutes in the politics

Belangrijke institutie: **solidariteit**

HARDE solidariteit

geeft **RECHTEN**

vb sociale zekerheid

vb voorzieningen voor zorg-opvang-begeleiding

= **VERZORGINGSSTAAT**

ZACHTE solidariteit

geeft **GUNSTEN** en is **WILLEKEURIG**

geeft 'goed gevoel' bij donor

is niet ge-institutionaliseerd

vb aalmoezen, liefdadigheid, acties voor goede doelen

Belangrijke institutie: **solidariteit**

HARDE solidariteit

geeft **RECHTEN**

vb sociale zekerheid

vb voorzieningen voor zorg-opvang-begeleiding

= VERZORGINGSSTAAT

ZACHTE solidariteit

geeft **GUNSTEN** en is **WILLEKEURIG**

geeft 'goed gevoel' bij donor

is niet ge-institutionaliseerd

vb aalmoezen, liefdadigheid, acties voor goede doelen

Belangrijke institutie: **solidariteit**

HARDE solidariteit

RECHTEN

vb s

vb v

ZACHTE solidariteit

ge

is niet ge

vb aaln en,

digh tities vo ede doelen

Later meer hierover?
Alleen voor SW
Voor ortho volstaat dit.

institutionaliseren

= tot institutie worden v gedragspatroon

maw “vastroesten” of “standaardiseren”
kan eeuwen duren

kan gaan tot ...

- ... wetten

- ... organisaties etc

1.4 De STRUCTUUR in de samenleving maakt de mens

Wat is dat, structuur?

= samenstellende delen

+ ordening tussen die delen

zodat geheel groter wordt dan som van de delen

Hoe kijken CONSERVATIEVE sociologen naar structuur?

- samenleving = lichaam
- elk “orgaan” (= categorie mensen) heeft een functie voor het geheel
- orde = iedere categorie vervult zijn functie

functionalisten

Hoe kijken PROGRESSIEVE sociologen naar structuur?

ongelijkheid, verschillende kansen in het leven voor

m/v arm/rijk geschoold of niet etnisch stad/ruraal

conflictsociologen

hebben een politieke agenda

1.5 De CULTUUR in de samenleving maakt de mens

Wat is dat, cultuur?

alles wat mens ooit toevoegde aan natuur:

kennis – wetenschap

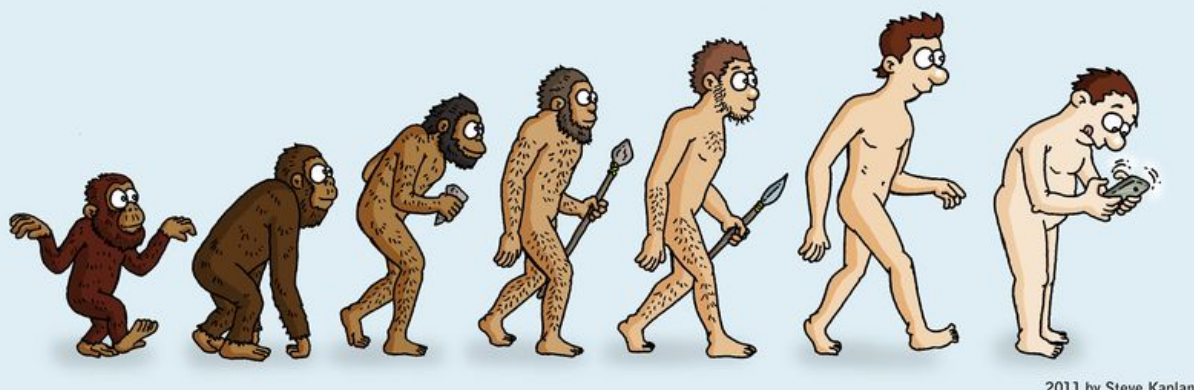
taal e.d.

religie & zingeving

zeden ... wetten

sociale verhoudingen

.....

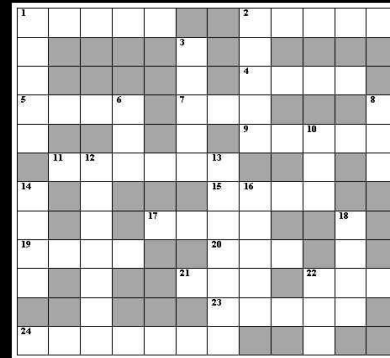
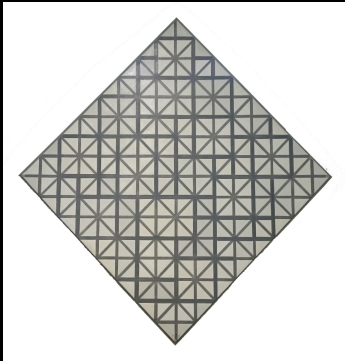

Wat zeggen sociologen over cultuur?

- kennis + waarden & doelen + normen en overtuigingen
- ooit ontstaan, blijven evolueren
- bevatten handleiding voor interacties
- je moet het aanleren + doorgeven aan anderen

Wat is de INHOUD van cultuur?

KENNIS is nodig om een situatie te definiëren

Wat is de INHOUD van cultuur?

WAARDEN: idee over wat GOED is en WENSELIJK

Wat is de INHOUD van cultuur?

DOELEN = de “motor” van het leven

voorbeelden?

Wat is de INHOUD van cultuur?

DOELEN = de “motor” van het leven
in de (westerse) realiteit:

individualisme

- **materialisme**

Wat is de INHOUD van cultuur?

Normen & overtuigingen

norm = richtlijn: “zo hoort het”
- anders: sanctie

Wat is de INHOUD van cultuur?

vaak zegt men het kort:
cultuur = **waarden en normen**

Wat is de FUNCTIE van cultuur?

**Dank zij cultuur kunnen we
een situatie interpreteren en er betekenis aan geven.**

[Een voorbeeld](#)

Waarom spreken van een multiculturele samenleving?

“oude” sociologie:

dominante cultuur

subculturen

Waarom spreken van een multiculturele samenleving?

21^e eeuw: SUPERDIVERSITEIT

Waarom spreken van een multiculturele samenleving?

De 21ste eeuw wordt een eeuw van superdiversiteit. ...

In steden als Brussel of Rotterdam vormen mensen met wortels in migratie al de meerderheid van de stadsbewoners.

Volgend decennium is dat ook in Antwerpen een realiteit.

...

Op een halve eeuw evolueerden we tot een echte migratiesamenleving. Stedelijkheid vandaag is leven in superdiversiteit.

Waarom spreken van een multiculturele samenleving?

We zijn in Oud-Berchem op stap met Maurice Crul, de hoogleraar Onderwijs en Diversiteit van de Vrije Universiteit Amsterdam die de komende vijf jaar onderzoek zal doen in steden en buurten waar geen meerderheid meer is.

Vrouwen van Turkse of Marokkaanse origine met hoofddoeken lopen naast Vlaamse hipsters. Er zijn Bulgaren, Roemenen, Russen en Polen die vanaf de jaren negentig instroomden in de wijk. En Afrikanen uit Nigeria, Mali en Ivoorkust. Aziaten, vooral uit Afghanistan. Latino's – op zondag vergezeld van piekfijn uitgedoste Afrikaanse kerkgangers.

De Vlamingen zijn hier deels de nieuwkomers, de migranten en hun nakomelingen al jaren gevestigde waarde. Wie is dan “oud” en “nieuw” in de wijk?

